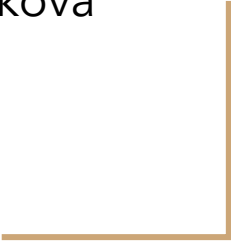

Osobnost jedinců s PAS

N. Janková, K. Hrbková

Poruchy autistického spektra

„Autismus je vývojová porucha projevující se neschopností komunikovat a navazovat kontakty s okolím. Postižený obtížně vyjadřuje svá přání a potřeby, nechápe, proč mu ostatní nerozumějí. Uzavírá se do vlastního světa a projevuje se jako extrémně osamělá bytost.“

(Průcha, 2003, s. 21)

Triáda autismu

Pro poruchy autistického spektra jsou společné **tři deficitní oblasti** vývoje, které souhrnně nazýváme autistická triáda.

Pojem triáda autismu vymezila v 70. letech 20. století britská lékařka Lorna Wingová. Pojednává o třech oblastech, ve kterých mají jedinci s autismem problémy. Jedná se o oblast **komunikace, sociální interakce** a oblast **představivosti (imaginace)**.

Komunikace

- Vývoj komunikačních schopností se u dětí s autismem odvíjí od jednotlivých typů autismu, často přidruženého mentálního postižení a opožděného vývoje řeči.
- V některých případech se řeč nevyvíjí vůbec, pokud se řeč vyvíjí můžeme v ní pozorovat určité odlišnosti oproti řeči intaktních jedinců. Zasaženy jsou všechny jazykové roviny.
- Jedinci s PAS nemají potíže pouze s **tvorbou řeči**, ale také s **porozuměním mluvené řeči**.
- U dětí s autismem je zasažena **verbální i neverbální komunikace**.

Verbální komunikace

Projevy PAS ve verbální komunikaci:

- Echolálie (opakování slov a vět), problémy ve spontánním řečovém projevu
- Monotonní řečový projev bez intonace
- Nesprávné užívání zájmen
- Nedokáže porozumět abstrakci
- Nedokáže udržet funkční konverzaci
- Problémy s generalizací -problémy s chápáním obecné platnosti pojmů

Neverbální komunikace

Projevy Pas v neverbální komunikaci:

- Mimika- často obtížně čitelná, výraz jedince může působit dlouhodobě neutrálním dojmem. Obtíže se mohou vyskytovat také v projevu emocí, často chybí tzv. sociální úsměv.
- Oční kontakt- jedinci s PAS se mu často vyhýbají, můžeme také pozorovat tzv. nepravý oční kontakt (pohled skrz někoho)
- Gestika- běžná gesta jsou méně užívána, jedinci s PAS častěji preferují větší vzdálenost od ostatních jedinců.

Sociální interakce

- S problémy v sociální interakci souvisí narušená schopnost neverbálních projevů a také snížená schopnost vytváření vztahů s vrstevníky.
- Jedinci s PAS mají také sníženou schopnost sdílet radost nebo jiné emoce s ostatními např. při nějaké společné činnosti.
- chybí jim také emocionální empatie
- mají špatnou schopnost přizpůsobit se okolí
- mají sníženou schopnost chápat pravidla chování

Představivost (imaginace)

Narušená schopnost imaginace se u jedinců s poruchami autistického spektra projevuje především **nerozvinutím hry** a **neschopností nápodoby**.

Jedinec s poruchou autistického spektra upřednostňuje předvídatelné a stereotypní činnosti.

Chování dětí s PAS se od chování intaktních dětí liší především v užívání **stereotypních modelů chování, zaujetím pro jedno téma**.

Dalším charakteristickým chováním jsou **ulpívavé** a **neodkladné činnosti**.

Nespecifické rysy v chování

- stereotypy (tleskání, plácání rukama, kolébání, grimasování, verbální stereotypy)
- rituály
- repetitivní chování
- neobvyklé zacházení s hračkami, předměty
- sbírání faktů a předmětů
- snížená schopnost imitace pohybů

Nespecifické rysy v chování

- **fascinace pohybem** (roztáčení hraček, otevírání a zavírání dveří, sledování otáčejících se předmětů)
- **neobvyklé reakce na smyslové podněty (hypersenzitivita** na zvuky, světla nebo doteky, nepřiměřené reakce na vůně a pachy)
- **nepřiměřené emocionální reakce** (bezdůvodný pláč nebo smích, střídání nálad, úzkost, absence strachu v nebezpečných situacích)
- většinu **chybí spontaneita**, iniciativa a tvořivost při organizování volného času
- potíže s vytvořením myšlenkové osnovy (koncepce) při rozhodování v práci i přes to, že schopnostmi na úkoly stačí

Změny

Změny mohou u dětí s poruchami autistického spektra vyvolávat **pocit úzkosti**. Změny jsou pro jedince s PAS **stresující situací**. Stres může vyvolat jakákoliv změna např. změna obvyklé cesty do školy, výměna obnošeného oblečení, nečekaná změna rozvrhu)

Stereotypní chování u jedinců s PAS vytváří pocit **jistoty, bezpečí a předvídatelnosti**.

Důležité je dítě s PAS na změnu **vhodně připravit**, forma podání změny je klíčová.

Zdroje

- Čadilová, Z., & Žampachová, Z. (2012). *Metodika práce s žákem s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Univerzita Palackého. dostupné z: [http://spc.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2012/metodiky/PAS Metodika overovani web.pdf](http://spc.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2012/metodiky/PAS_Metodika_overovani_web.pdf)
- Metodický portál (2017). *Popis poruch autistického spektra*. [cit.15.3.2020]. dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=12736>
- Průcha, J., (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Thorová, K., (2016). *Poruchy autistického spektra, Rozšířené a přepracované vydání*. Praha: Portál.